

nezeu nu-și va uita ne noi nemângăiații, cari nu ne mai putem opri lacrimile și suspinurile:

— *Dumnezeu te odihnească bunul nostru Părinte și frate!*

La moartea Episcopului Dr. Vasile Hossu.

E anul nou. E praznicul sf. Ierarh Vasilie. Pe coridoarele altădată atât de liniștite ale Augustineului, institut superior pentru creșterea preoților în Viena, se observă mișcare vie. Fețe pe cari e scrisă durerea, aleargă în coace și în colo, parcă ar fi vorba de un dezastru uriaș. Dar nu! E mai mult decât o înfrângere... Un croat aleargă cu ziarul în mână și comunică dureroasa știre: Hossu, der grosse rumänische Bischof, ist gestorben, a murit Hossu, marele vlădică român. Străinii: nemți, ungari, bohemi, croați, poloni, italieni, rutheni, primesc îngândurați știrea, iar ochii alor trei români, cari așteptau mult, mult dela noul an, se scaldă în lacrimi. Străini, se împraștie, iar în străini trei români stau, și în taină deplâng moartea marelui vlădică român. Plânge Blajul și lacrimi varsă Oradea, cari în vremuri atât de grele și-au pierdut pe marele bărbat, își cernește haina dieceza Gherlei, care a pierdut în Hossu pe părintele ei iubit.

Multe stele au căzut de pe ceriul neamului românesc în vremurile de restrîște ce le trăim, multe nădejdi au fost înăbușite, și multe talente s'au stins, dar cu moartea Episcopului Vasile, se stinge Luceafărul, în a cărui lumină senină au aflat multe suflete mângăiere, și strălucirea căruia a fost îndreptar pentru un popor, ce se nizuiește spre mai bine. Deci e firesc, ca într'o mare de străini, trei români din trei dieceze și din trei colțuri ale Ardealului să steie și în taină să plângă, plânsul lor să fie durerea unui neam întreg, pentru care repausatul a muncit atâta.

Iar când trei români înstrăinați vreau să-și deie seamă, că cine a fost acela, pe care în zorile anului nou îl jelește un neam întreg, ei simțesc că în vorbe nu-l poți cuprinde și slova nu-l încapă pe acela, care a muncit mult și pe multe terene. Episcopul Vasile a fost mare arhieru, a fost eminent bărbat politic, a fost spiritul organizator al bisericii românești, El ne-a fost cinste înaintea străinilor, și de El ne-am legat nădejtile noastre de mâne, o știm prea bine. Dar El a fost și părinte, a avut inimă de adevărat binefăcător, inimă ca pânea cea albă, o știm și mai bine. Dintre însușirile extraordinare ale acestui mare bărbat, iese mai pe sus de toate la iveală: că a avut inimă. Toți câți au fost în apropierea repausatului, ori

baremi pe un moment au avut prilej să convină cu El, i-au simțit căldura inimii, căldură, care a înviorat pe alții, și-a înălțat un neam întreg. Și decumva e adevărat, că acela care are inimă, din inimă piere, la Episcopul Vasile se adeverește aceasta în mod deosebit. El a murit, căci dragostea ce se sălășluia în inima lui pentru lege și neam a fost atât de mare încât inima lui n'a putut s'o mai cuprindă. A murit, căci a iubit mult și pe mulți.

Și acum toți aceia, cari în zorile anului nou pierdem în Episcopul Vasile, nu numai pe un mare bărbat, ci și pe un bun părinte, să ne unim în cugetele inimii noastre, și să-i împletim aceluia o cunună făcută din ruga noastră și împodobită cu mărgăritarele ferbinților noastre lacrimi, și s'o ducem Episcopului Vasile, ca răspuns la dragostea, ce El a avut-o pentru noi toți.

În vreme ce străinii stau uimiți la căderea unui Luceafăr de pe bolta neamului românesc, ochii unui neam întreg se podidesc cu lacrimi, și rugăciunile multora se fac cunună, ca să împodobească fruntea unui bun părinte și bun român.

Cununa dragostei pe fruntea marelui Vlădică român.

Viena, 1916.

Dumitru Manu.

FOIȚA.

Amintiri duioase.

(Memoriei P. S. Episcop Vasile).

Când te-am văzut prima dată în viața mea vorbeai de dragoste lui Dumnezeu. În pleoape îți migiau boabe înfierbântate de căldura cuvintelor tale. În clipa aceea mi-ai furișat în inimă dragoste față de persoana-ți sfințită. Și-mi făceam judecata în gândul meu. Plângi? Ai inimă! Tu ești omul trimis de Dumnezeu. Omul care plânge, are și inimă. Și tu Părinte mult regretat ai fost omul trimis de Dumnezeu. Ai plâns că ai avut inimă.

Și te-am văzut apoi plângând pătruns de duioșie, când glasuri cucernice de clerici îți întăreau nădejdea în zilele ce vor să fie. Te mișca cântarea sfântă și oare unde-ți pribegeau gândurile atunci? O, la locurile acelea de fericire unde s' Mucenicii de cari glăsuia stihirea.

Frumos și-a fost gândul și frumoasă și-a fost și viața, ca nu numai nădejde să ai de locurile acelea unde dreptii ca stelele strălucesc!

Și-mi aduc aminte de o seară sfântă când Domnul iarăși s'a fost pogorit în leagăn de iesle, chipul robului luând. Acordul de glasuri tinere a „iubiților tăi fi“:

O, Isuse, o, nespuse
Eu te văd ici tremurînd,
O, din mărire, la ce stat te-a adus
A ta iubire

iarăși și-a stors lacrimi. Și iarăși m-ai învățat, Părinte regretate, a te cunoaște, și a te iubi. Ai compătimit pe Domnul căci iubire a avut față de dânsul și iubirea numai cu iubire se poate răsplăti! Azi și se răsplătește în locuri de verdeață...

Era în zilele pogoririi Spiritului Sfânt. Lucrarea Dătătorului de viață suridea pe lunci înflorite și pe cununi de pădure. Lumina se răsboia cu verdele livezilor. Seninul învăpăiat suna prelung înflorat de dangătul clopotelor dela mănăstirea Nicula. Și lume multă să aduna la ruga Maicii sfințe și să te vadă pe tine slujindu-i ei. Ai adus jertfă mărind pe Tatăl, ai mulțămuit Maicii făcătoare de minuni și dânsa și-a dat gândul, noi cei de obârșie în ziua aceea frumoasă plină de pace țaran și inteligent un dor să avem în suflet mărirea casei Domnului. Și te-am văzut atunci așa de senin, atabil și prietinos... Și iarăși și-am cunoscut o virtute Nu numai pe cel ce s'a culcat în leagăn de iesle l-ai iubit cu focul inimii, ci și în deaproapele tău ai văzut chipul lui Dumnezeu. Milă și-a fost de Hristos înfășat în zdrențe istovit de greutatea valurilor pământeste! La masa încărcată ședea lume multă preoți și mireni. Oameni cu poziție înaltă și oameni mai de rând veniți aici de dragul tău mai

mult de astă dată. Ca privitor stătea tipul cerșitorului, un moșneag bătrân răzimat în tolag cu fața stoarsă, brăzdată de năcazurile vieții. Și cine l-a observat? Cui i-a trecut prin minte dintre toți câți erau, că și aceasta făptură alui Dumnezeu are lipsă de ceva. Tu ai fost Păstorule bun, care ai lăsat la mese pe mai mulți de nouăzeci-și-nouă și mergând la nefericitul de cerșitor i-ai întins din bucăturile tale ca un părinte căruia nu-i cade bine bucata de pâne, dacă nu o împărțește cu fiii săi.

Mi-se pare că și atunci și-s'a furișat o lacrimă în gene a fost frumoasă ziua aceea plină de farmec, lumină și sărbătoare... Și oare nu cumva ai bănuțat atunci ceva de și-ai arătat într'atâta iubirea față de acest loc sfânt? N'a fost oare semnul unei alipiri și după moarte de regiunea aceasta încântătoare? Ori cum a fost știu că sufletul tău iubia câmpul fermecat de răsuful primăverii, știu, că sufletul în vraja sărilor de vară, aici putea intra în sine cum se cade și a face planuri mărețe, în pacea poienelor acestora știu că ruga de seară a isvoarelor gălăgioasă îți fermeca inima, căci glasul lui Dumnezeu îl auzeai și în glasurile firii, pe aici plutește în nopți cu pace și Spiritul cucernicului Mihail Ivașco și ce e mai mult iubea mult și nespuse pe Maica sfântă, Doamna noastră. Vrednică dorință de un adevărat Păstor, pentru iubirea cătră Maica sfântă nu vrei să-ți cetească epitaful toată lumea și pentru

Condolențe telegrafice.

Gavril Szabó paroh în Bicszád, Augustin Maxim egumenul mănăstirii din Bicszád, I. Jenea protopopul Orăștiei, Primarul orașului Lugos, Dr. Băltescu, Episcopul Cobrie, Ágost, Váradi L. Lipot arhiepiscop în Kálcsa, abatele din Pannonhalma Dr. Hajdu Tibor, Grapini protopopul din Ujradna, Dr. Brânzeu din Vulcan, Comitele suprem Szász din N. enyed, „Cultura Creștină” Blaj.

Condolențe.

„Patria” Blaj, Molnár Victor secretar de stat, Dr. Csernoch János primatle Ungariei, Camera comercială și industrială Cluj, Dr. Parvy Alexandru episcopul din Szepeshely, Camil Sălăgian director din Beiuș, Iacob Domșa din Blaj, Boer Artur și Ana din Nagykászony, Văd. Dr. Elena Pop n. Maniu.

Au mai condolat: Senatul bis. din Năsăud prin protopopul Năseuț, Consiliul administrației fondurilor școlare din vicariatul Rodnei, Illosvay secretar ministerial, Iuliu Nistor protopop, Capitlul din Oradea și cel metr. din Blaj, Comuna poliție din Năsăud, Kerekes din Viena, Zichy János conte, Szmezsányi arhiepiscop, Bielik vicar apostolic castrens, Episcopul Glattfelder, Episcopul din Sabaria contele Miklós, Teologii români din Oradea mare, Deputatul Gherlei Mártonffy Márton, Episcopul din Pécs contele Zichy Gyula; Episcopul din Vác contele Csáky Nicolae, Senatul bisericesc gr. or. din Oradea-mare, Gopcsa Vasile, consiler mi-

iubirea față de turma ta te depărtează și de osemintele părinților.

O trăsătură a inimii tale: Ne-ai iubit! Și cum ne-ai iubit? Vorbească țaranul care a fost fericit că ai șezut în carul său tras de șeșe boi, mergând la bisericuța lui de „lodbe”, să-l mângâie cu cuvântul tău de Păstor, să-l mărturisești și să-i picuri nădejde în inima lui abuciumată de furtunile vieții acesteia. Vorbească preotul pe care l-ai considerat ca pe un frate dela aceeași mamă, vorbească orfanii, tinerii năcăjiți fără de carieră, oameni de toată bransa, cari nu și-au închis nici odată ușa nemângâiați.

Sărbătoarea Pogoririi Spiritului Sfânt veni iarăși cu zile fermecătoare de vară cu holde ce aruncau valuri și miroas de sânzience. Stătea-i în fereastra cupeului dus pe gânduri, privind tătașele și macul de prin lanuri ce dispărea repede în urma noastră. Și mi-se părea, că toate-ți trimit câte un salut, plecându-și creștetul ca înaintea unui vechiu cunoscut. Și ai stat privind-le cum dispar timp mult, mult... Am ajuns apoi la locul destinat. La biserică frumoasă din Baia-mare. Și aici ai început a lăuda crinii câmpului. Și ai vorbit așa de frumos, așa în mod bărbătesc, neascunzând nimica despre un crin din altă țară, un crin mai gingaș ca cei ce răsar pe văile încântătoare a Someșurilor, despre o floare a inimii noastre ce are lipsă de multă grijă și care e floare a credinții strămoșești. Aici te-au cunoscut mulți. Și inima ta totuși a trebuit să se amărească. Acuma însă s'a sfârșit toate! Veniți acum voi cei ce a-ți păcătuit în contra acestei inimi iubitoare și vedeți:

Ecce homo!

G. Mănsat.

nisterial, Parohul și credincioșii din Acăș, Protopopul Mustea din Lăpușul ung. în numele clerului și al credincioșilor din tractul Lăpușului, Episcopul Sătmăruului Boromisza Tibor, Provincialul minorităților din Arad, Talloczy șef de secție, Comitetul bisericesc și poporul credincios din Bistrița, Lukács György, Protopopul Sonea din Reteag, Dr. Oltean avocat în Lăpușul ung., Comuna bis. izr. din Gherla, Protopopii din Gherla Keczei László, Episcopul Ardealului conte Majláth, Augustin Vicaș protopop, Reuniunea femeilor din Bistrița cu prez. Valeria Man, Szent István târșulul din Bpesta, Teologii români dela Augustineul din Viena etc.

Coroane.

Cunună de lauri cu fundă tricoloră:
Iubitului și marelui prelat Vasile.

Partidul național român.

Scumpului nostru prietin
(fundă tricoloră)

Familia Teodor Mihali.

Neuitatului nostru fondator părinte iubitor
episcop Vasile (Lauri, fundă albă).

Corpul profesoral și elevule dela
preparandia gr.-cat. de fete Gherla.

În semn de dragoste

Episcop Valeriu.

Fondurilor grănițarești recunoscătoare:
Marelui protector și binefăcător Dr. V. Hossu.

Două splendide coroane dela familia Hossu apoi: Casa magnaților, Váradi Árpád arhiepiscop din Kálcsa, Dr. Bilașco, Dr. Siegescu, orașul Lugos, Neményi consilier ministerial, orașul Gherla și o mulțime de particulari.

Familia Francisc Hossu Longin din Deva a depus un admirabil buchet de roze albe cu inscripția: Franți și Elena.

† Episcopul Dr. Vasile Hossu.

— Voci de presă. —

„Trecem pragul anului nou în semnul doliului. În seara de Sân-Văsii la orele 7 a închis ochii pe vecie Episcopul dela Gerla, după grele și îndelungate suferințe. Știrea zguduitoare am primit-o precis la miezul nopții. Sună tocmai ora 12 — momentul trecerei din un an în altul — când țineam în mână încremenită depeșă de jale vestitoare.

De mult eram pregătiți la desnodământul fatal, de ani de zile cunoșteam caracterul grav al morbului de care suferia și totuși ne isbește știrea, căci într'un colț al inimii tot mijeja nădejdea, că doar doar va mai scăpa iubitul Arhiereu cum a mai scăpat, când diagnoza medicală li mai da abia ceasuri de viață.

Cine poate astăzi spune cât de mare este pierderea noastră, tocmai în aceste zile de cumpănă grea, când e atât de potențată trebuința de bărbați în situații de a putea avea influență asupra direcției, în care se vor desvolta destinele poporului nostru!

Episcopul Hossu a fost un asemenea bărbat în puterea cuvântului.

Fără de a-și pierde legăturile firești cu poporul, pe care-l păstoria a reușit să aibă astfel de legături în cercurile diriguitoare ale țării și Monarhiei, cari dădeau greutate cuvântului său, oriunde l-ar fi spus. Bărbat de autoritate și trecere, cum — durere — astăzi nu avem pe al doilea.

Era o proprietate specială a firei sale și a temperamentului său norocos, care se știa mlădia fără a se încovoia, a se bucura de încredere și sus și jos, fără de a cădea în echivocuri, a cultiva prietini în tabere opuse fără de a veni în contradicție cu sine și ai săi. Aderent neclintit al desideratelor de viață proprie națională a poporului său, a urmat o tactică oportunistă, extrem de elastică, fără de a devia însă dela linia dreaptă, pe care i-o arăta scopul fix și stabil ce-l avea înaintea ochilor. Această artă a putut-o desăvârși numai nereclamând nimic pentru sine, ci totul pentru alții, pentru neam și biserică.

Bărbatul de eleganță mondială la începutul carierei sale, a devenit tot mai nepretențios relativ la persoana sa cu cât se urca pe scara, care li deschidea tot cercuri mai largi de activitate. Vieța lui bogată în roade a dovedit, că nu a căutat onerurile, de cari a avut parte cu imbelugare și legăturile distinse, cu cari se putea mândri, pentru sine, ci numai pentru ai sei. Din fiecare situație a căutat să stoarcă pentru biserică și neam total ce putea, ferindu-se a-și închide calea prin postulate imposibile de realizat în situațiile date și astfel umblând după cele posibile, a reușit să realizeze multe pe cari le consideram imposibil de realizat.

Aici în Lugoj ne-a lăsat un Seminarium pompos, o preparandia de fete și temelile unei școli superioare de fete. Opere nepieritoare, prin cari devine Episcopia de Lugoj un factor de cultură, dacă urmașii le vor sti susține la înălțime.

Intreaga renaștere a diecezei Gherla eră condiționată prin persoana lui. A și creat temelii grandioase, pe cari numai izbucnirea războiului l-au împiedecat a desăvârși instituțiile contemperate.

A întări neamul și biserică prin instituțiuni mari culturale și a aprofundă conștiința națională, erau premisele fără de cari nu-și putea închidui o politică efectivă.

(Va urma.)

„Drapelul”.

